

УДК 35.01

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ВІДКРИТОСТІ ТА ПРОЗОРОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

Тимченко Наталія Ігорівна,
слухач магістратури
за спеціальністю «Державна служба»
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Актуальність проблеми реалізації відкритості і прозорості діяльності органів державної влади зумовлена необхідністю удосконалення існуючої системи державного управління в Україні, на чому неодноразово наголошували як зарубіжні, так і вітчизняні аналітики.

Проблему відкритості влади досліджували такі науковці, як Е. Афонін, О. Бабінова, І. Василенко, Ю. Габермас, Н. Гудима, Д. Гунін, І. Жаровська, В. Мельниченко, І. Ібрагімова, В. Комаровський, С. Телешун, Є. Тихомирова та ін. Усі ці дослідники акцентували увагу на різних аспектах забезпечення відкритості органів влади.

Водночас проблему забезпечення необхідного рівня відкритості органів державного управління та прозорості діяльності його структур шляхом урахування відповідних принципів у нормативно-правових актах недостатньо досліджено [1]. Всебічна поінформованість громадськості, налагодження ефективного діалогу між суспільством та владою можуть виступати певним стабілізуючим фактором, адже основна мета відкритості влади – зміцнення довіри громадськості до органів влади як необхідної передумови ефективної державної політики.

Метою дослідження є виявлення і науково-теоретичне обґрунтування особливостей функціонування та розвитку принципів відкритості і прозорості у діяльності органів державного управління, зокрема, органів місцевого

самоврядування, їх впливу на стан реалізації цими органами державної політики у взаємовідносинах із суспільством.

Виходячи з конституційного устрою державної влади в Україні та проголошення права громадян брати участь в управлінні суспільними справами, права рівного доступу громадян до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування, принцип відкритості державної влади можна визначити як її обов'язок із забезпечення можливості вільного доступу громадян до здійснення управління державними справами шляхом безпосереднього волевиявлення, роботи на посадах державних службовців, а також опосередковано – шляхом вибору конкретних кандидатур у депутати або політичних партій, які будуть представляти інтереси громадян у парламенті та в органах місцевого самоврядування [2].

У свою чергу, принцип прозорості органів державного управління полягає у встановленні органами державного управління умов, що забезпечують залучення громадян та інших об'єктів управління до прийняття управлінських рішень за рахунок створення і гарантування високого рівня їх обізнаності щодо змістового та процедурного аспектів державно-управлінської діяльності.

Таким чином, відкритість та прозорість у діяльності органів державного управління можна вважати одними з основних принципів, що забезпечують функціонування та сталий розвиток системи державного управління на демократичних засадах. За умови відсутності таких вимог суспільний контроль за діями влади є неможливим. Адже лише в тому випадку, якщо влада «прозора», тобто відкрита, публічна у своїх намірах, можна визначити, наскільки її дії відповідають закону та сучасним нагальним вимогам суспільства [3].

Згадані принципи є також факторами обмежувального характеру щодо запобігання таким негативним явищам у державному управлінні, як свавілля та суб'єктивність у вирішенні різних питань, неправомірні та злочинні дії окремих посадових осіб, прояви корупції тощо. Упровадження цих принципів сприятиме соціальній стабільності та усуненню соціального напруження, оскільки вони гарантують дотримання правових засад здійснення відповідних повноважень

органами державного управління та їх посадовими особами, невідворотність усунення можливих порушень законодавства, прав і свобод громадян, а також притягнення винних до відповідальності.

Отже, вирішення проблеми формування принципів відкритості і прозорості передбачає створення певних норм щодо забезпечення у діяльності органів державного управління відповідних характеристик відкритості перед об'єктами управління, прозорості управлінських процедур та гарантій невідворотності реалізації і розвитку суспільних відносин між суб'єктом і об'єктами державного управління на основі цих норм [1].

Однак реалізація зазначених принципів до цього часу в Україні не має правового врегулювання. Йдеться, зокрема, про відсутність відповідних законодавчих норм у частині забезпечення механізму реалізації принципів відкритості і прозорості в діяльності органів державного управління.

Здійснення державного управління передбачає керування у своїй діяльності насамперед нормами права. А відсутність законодавчо закріплених понять «принцип відкритості» і «принцип прозорості» державного управління залишає питання їх реалізації поза межами обов'язків та повноважень як органів влади, так і їх посадових осіб, що не сприяє упровадженню демократичних засад в процесі управління.

Таким чином, на підставі вищевикладеного можна зробити висновок про необхідність розгляду проблематики подальшого удосконалення законодавства, що регламентує відкритість та прозорість в діяльності органів державної влади, адже ці принципи є якісними ознаками демократичних перетворень суспільства. Зокрема, необхідно чітко окреслити понятійно-термінологічні визначення «принцип відкритості», «принцип прозорості», основні механізми та інструменти впровадження зазначених принципів в діяльність системи державних органів у цілому та окремих органів державного управління зокрема. Також потрібно встановити критерії оцінки та механізми контролю за цією сферою діяльності органів влади з чітким визначенням обов'язків та відповідальності як державних установ, так і окремих уповноважених посадових осіб. Підвищення рівня

відкритості та прозорості в діяльності органів державної влади та управління сприятиме забезпеченню достовірності, оперативності та повноти інформації щодо управлінських рішень, які зачіпають права та інтереси об'єктів державного управління.

Література:

1. Гудима Н. В. Принципи відкритості і прозорості в діяльності органів державного управління України / Н. В. Гудима. – К. : Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2008. – 156 с.

2. Мельниченко В. І. Законодавче регулювання прозорості і відкритості публічного управління: необхідність, стан, проблеми, перспективи //Український соціум. – К.: Національний університет внутрішніх справ, 2007. – № 5–6 (22–23). – С. 48–55.

3. Мельниченко В. І. Прозорість і відкритість публічного управління як об'єкт законодавчого регулювання / Державне управління: теорія і практика [Електронне наукове фахове видання] – К.: Нац. академія. держ. управл. при Президентові України, 2007. – № 1.

Науковий керівник: к.е.н., доц. А. Г. Кабанець.